ఋణ వేదన

ఉన్నట్టుండి వీధిలో చెలరేగిన గొడవ విని ఆత్రంగా ఇంట్లోంచి బయటికి వచ్చాడు సత్యమూర్తి.

ఎదురింటి సుబ్బారావు మాస్టారు పంచె మోకాళ్ళ మీదికి ఎగ్గట్టి, చూపుడు వేలితో ముందుకి చూపుతూ రుద్రుడిలా తాండవం చేస్తున్నాడు ప్రళయతాండవం. సుబ్బారావు మాస్టారు సాధారణంగా, మౌనంగా, తన ధోరణేదో, తన పనేదో తా నన్నట్టుంటాడు. అలాంటివాడిని— తపస్సులోఉన్న సాంబశివుడిని మన్మథుడిలా రెచ్చగొట్టిన వాళ్ళెవరు? అనుకున్నాడు సత్యమూర్తి.

మన్మథుడు వెంకటపతి రూపంలో దర్శనం ఇవ్వగానే ఇంకా ఆశ్చర్యపోయాడు. సన్నగా, పొడుగ్గా, చలాకీగా,

కులాసగా ఉండే వెంకటపతి అతనికి ఆగ్రహం కలిగించేంత ఏ నేరం చేశాడు చెప్మా!

వెంకటపతి చిరాకుతో "మధ్య నా మీద ఎగిరిపడతా రేమిటండీ! గుంటవెధవలన్నాక అనేకం చిలిపి పనులు చేస్తారు. ప్రతిదానికి పట్టుకుని పెద్ద వాళ్ళు మీదికి కయ్యానికి వెడితే ఎలా?" అంటున్నాడు.

"చిలి పనులేమిటి? చెమ్డా లెక్క దోసే ... లేక? ! ప్రాణం మీదికి తెస్తూ ... మీ పిల్లాణ్ణి అదుపులో పెట్... ండి! ఇలా సమర్థించుకోక... ఏడి విస్సుగాడు? ఇలా పిలవండి! అడుగుతాను!

"ఏం చేస్తా రేమిటి?"

"మీరు చెయ్యలేని పని నేను చేస్తాను!"

"ఓహో! బాగుంది! బాగుందండోయ్, చాలా బాగుంది వరస! ఊరుకుంటూం టే శ్రుతిమించి పోతున్నారు! మా పిల్లాణ్ణి తన్నితే నేను ఊరుకుంటా ననుకున్నారా?"

వాళ్ళ కేకలు, గొడవే తప్ప అసలేం జరిగిందో సత్యమూర్తికి బోధపడడం లేదు. అతను ఎవరినీ అడగక్కర్లే కుండానే సుబ్బారావుగారే వచ్చి, "చూడు, నాయనా" అంటూ జరిగింది వివరించాడు.

సుబ్బారావుగారి ఆఖరబ్బాయి ఎనిమిదేళ్ళ బుచ్చిగాడిని వెంకటపతి చిన్న కొడుకు అంతే వయసున్న విస్సుగాడు ఆడుకుందాం రమ్మని పిలిచి, ఆడుతున్నట్టే ఆడుతూ రోడ్డుమీద పెద్ద మడుగు నీళ్ళలోకి తోసేశాడు! ఆ ఇంతా బుచ్చిగాడి ముక్కు చితికింది! తలమీద కూడా దెబ్బ తగిలి నెత్తురు కారింది. వాడు గోలుగోలుమంటూ ఇంటికి వచ్చి పడి విస్సుగాడి దౌర్జన్యాన్ని ఏకరువు పెట్టాడు. సుబ్బారావుగారు కొడుకుని తిట్టి, కట్టుకట్టి, ఆ కోపంతో వీధిలోకి వెళ్ళి వెంకటపతినీ, కొడుకునీ పట్టుకుని దులిపేశాడు!

"ఎంత పనయింది!" అన్నాడు సత్యమూర్తి వీధి కుళాయిని చూస్తూ.

"ఇంకా అంటావా ... ఎంత పని అని ..." సుబ్బారావు మరో నాలుగు తిట్టాడు వెంకటపతినీ, కొడుకునీ. అతనికి చిన్నకొడుకు బుచ్చిగాడి మీద ఈగవాలినా సహించలేనంత ప్రేమ.

"ఆయనేం చేస్తారండీ?"

"నువ్వా అలాగే అంటున్నావూ? కొడుకుని అలా ఊరుకుని వదిలిస్తే ... ఈ వేళ ఇదయింది! రేపు ఇంకొకళ్ళ ప్రాణం మీదికి తేడా? చూడు మా బుచ్చిగాడికి ఎంత నెత్తురు కారిందో! ఈ వేళ క్షేమం బాగు లేదు వాడికి, మాకూను!"

"మాస్టారూ! మీరు దయచేసి నా మాట కొంచెం వినాలి!"

"చెప్పు."

"మీ అబ్బాయికి దెబ్బలు తగలడానికి అసలు కారణం గురించి మీ రాలోచించడం లేదు ..."

"అసలు కారణం ఏమిటి ఇంకోటి?" సీరియస్‌గా చూశారు సుబ్బారావుగారు.

"అదే ... వీధి కుళాయి..."

"మధ్య అదేం చేసింది, నాయనా?"

"అసలు చేసిందే అది! నీళ్ళు పట్టుకున్నన్ని పట్టుకోగా, ఎంత నీరు వేస్టు అయిపోతూందో చూశారా? ..."

'అవును. పోతూంది. దానికి నేనేం చేసేది?' అన్నట్టు చూశా రాయన.

"ఆ నీరంతా మడుగు కట్టి వీధిలో చాలా మేర ఆక్రమించుకుంది ... వీధిలో ఎవరూ చర్య తీసుకోవడం లేదు, మాస్టారూ! అంతా ఎవరికి వాళ్ళే మన కెందుకు వచ్చిందని ఊరుకుంటూం టే ప్రమాదాలు రా కేమవుతాయి?"

అప్పటికి సుబ్బారావుగారు కొంచెం చల్లబడినట్లు కనిపించారు.

శివల జగన్నాథరావు

"మనం ఇద్దరం ఈ విషయంలో ఏం చెయ్యగలం, సత్యమూర్తీ? నువ్వు చెప్పిన మాటే! వీధిలో అంతా ఒక మాట, ఒక కట్టూ మీదుండాలి!"

"నే నెలాగో అందర్నీ ఒప్పించి, మళ్ళా కుళాయికి బుర్ర వేయిస్తాను. అయితే..."

సుబ్బారావుగారు పకపక నవ్వారు.

"మనం ఎంత చేసినా ఆ బుర్ర ఉంచరయ్యా, బాబూ! ఇంటి దొంగని ఈశ్వరుడయినా పట్టలేడన్నట్టు, వీధి కుళాయి బుర్రని వీధిలో ఎవరెత్తుకు పోతున్నారో కనుక్కోవడం కష్టం ..."

"అలా అనుకుని ఊరుకుంటే పరిస్థితి ఇలాగే ఉంటుందండీ!"

ఇద్దరూ అటు చూస్తూ నిట్టూర్చారు.

కుళాయి నీళ్ళు ఆ గట్టు నిండి, పొర్లిపోయి, రోడ్డుమీద పెద్ద మడుగు కట్టేశాయి. దోమలు, పురుగులు ఆ నీళ్ళలో వీరవిహారం చేస్తున్నాయి. కొంత మేర పచ్చగా పాకు పేరుకుపోయి, దుర్వాసన కొడుతూంది. ఆ రోడ్డుమీంచి వెళ్ళేవాళ్ళ కదో ట్రాఫిక్ బంద్. ఏ మాత్రం పరాకుగా వెళ్ళినా జారిపడతారు. అలా ఇప్పటికి కొందరు పడిపోయారు కూడా.

వాళ్ళదాకా ఎందుకు? నిన్న తనే జారిపడబోయాడు, ఎలాగో ఆపుకున్నాడు. అప్పుడే ఒళ్ళు మండి కుళాయిని, వీధిలో వాళ్ళని, బుర్ర ఎత్తుకు పోయిన వాడెవరో వాడిని (తెలియకపోయినా) తిట్టుకున్నాడు.

'ఇక ఊరుకోకూడదు?' అనుకున్నాడు.

మ్యునిసిపాలిటీకి 'తమ వీధిలో కుళాయికి బుర్ర లేదు. కనక బుర్ర వేయించవలసింది' అంటూ అర్జీ దాఖలా చేయబోతూ, అందులో వీధిలో అందరి సంతకాలకోసం తిరిగాడు సత్యమూర్తి. ఒక్కరూ వెంటనే సంతకం పెట్టలేదు. సుబ్బారావుగారు వేదాంతం పలికారు. పలుకుతూనే కుర్రాడు మళ్ళా ఏదో తంటా తెస్తాడని నసుగుతూ సంతకం పెట్టాడు. సుబ్బారావు తననీ, కొడుకునీ అనరాని మాట లని అవమానించేడు గనక, అతను సంతకం పెట్టిన కాగితం మీద తను చస్తే సంతకం పెట్ట నన్నాడు వెంకటపతి. సత్యమూర్తి అతణ్ణి బ్రతిమాలి, పరిస్థితిని బోధపరిచి ఎలాగో సంతకం పెట్టించాడు. కొందరు ఇళ్ళలో కుళాయిలు ఉన్నవాళ్ళు "మాకూ దానికీ సంబంధం లేదు. మా కనవసరం గనక మా జోలికి రాకం" డన్నారు.

ఓ కుటుంబం — "మేం ఈ నెల చివరికి మరో చోటికి పోతున్నాం గనక మమ్మల్ని ఇందులో ఇరికించ"కన్నారు.

"ఏమిటి, నాయనా, సత్యమూర్తీ, నీ పిచ్చి? నీకు కష్టమే మిగులుతుందిగాని, ఏం ఫలితం ఉండదు, నాయనా. నా మాట విని ఈ గొడవల్లో దూరకు. హాయిగా చదువుకో" అన్నారు ఒకాయన.

మరొకతను "ఏమిటయ్యా! బుర్ర లేదు, బుర్రలేదంటావు వెధవది! ఎవరికి ఉంది గనక అన లది? ఓట్లువేసే మనకా? మనల్ని పాలించే వాళ్ళకా? ముందులిచ్చే డాక్టర్లకా? న్యాయంచెప్పే లాయర్లకా? తీర్పిచ్చే కోర్టులకా? సరుకులు అమ్మే వర్తకులకా? ఇంత కరువులోనూ సంతానం పెంచేసుకుంటున్న వాళ్ళకా? ఉద్యమాలు లేవదీసి చదువులు వెనక పెట్టుకునే మీకా?" అని జలక దిగేసినట్టు మాట్లాడాడు.

సత్యమూర్తి హతాశు డయ్యాడు. బాధపడ్డాడు. ఆగ్రహాన్ని దింగమింగాడు. పట్టుదలని పుంజుకున్నాడు. వదలక తన పని సాధించాడు.

కొంతకాలం జరిగినా — శ్రమ ఫలించింది.

బుర్ర వచ్చింది వీధి కుళాయికి.

అసలు సమస్య కూడా ఇప్పుడే వచ్చింది.

బుర్ర మళ్ళా పోకుండా ఎట్లా కాపాడుకోవాలి?

సత్యమూర్తిని ఇంట్లో వాళ్ళు మందలించారు. "నీ కెందుకు వచ్చిన గొడవరా ఇది? ఏదో ఆ బుర్ర వేయించేవు గదా? ఇంక ఊరుకుందు. వాళ్ళా వాళ్ళా బుర్రలు కొట్టుకోనీ. అయినా, మవ్వొక్కడివి ఉద్ధరించగలవుట్రా, ఈ బుర్రలేని సమాజాన్ని?"

సత్యమూర్తి రౌద్రమూర్తి అయాడు.

"ఇలా ఎవరికి వాళ్ళు అనుకుంటూ మనల్ని మనం డిస్కరేజ్ చేసుకోబట్టే ఏ మంచి పనీ చేయలేకపోతున్నాం. దేనికయినా ఓ కట్టు ఉండాలి. ఒక మాట ఉండాలి. ప్రోత్సాహం ఉండాలి. సాహసం ఉండాలి. ఆత్మవిశ్వాసంతో, పట్టుదలతో అవినీతిని ఎదుర్కోవాలి. బుర్ర ఎందుకు పోతుంది? ఎందుకు పోవాలి? పోదు— ఎలా పోతుందో చూస్తాను!"

"కుళాయి బుర్ర!"

"వర్ధిల్లాలి!" అరిచారు వీధిలో కుర్రకారంతా. వాళ్ళలో బుచ్చిగాడూ, విస్సుగాడూ ఉన్నారు.

సత్యమూర్తి మీటింగు పెట్టాడు. ఈ మీటింగుకు వేదిక లేదు. మైకు లేదు. పువ్వుగుచ్ఛాల్లేవు. ప్రేక్షకులకి సీట్లు లేవు. కుళాయి దగ్గరే నిలుచుని, కుళాయి ధారలా ఉపన్యసించాడు. "సోదర సోదరీమణులారా" అనబోయి, నాలిక కరుచుకున్నాడు. తన డార్లింగ్ సుభాషిణి అక్కడే ఉంది, నీళ్ళు పట్టుకుంటూ. అపార్థం చేసుకుని, రేపటినించి తన మొహం చూడకపోతే, తన గతేం కాను?

ప్రత్యేకించి ఈ మీటింగుకి వచ్చిన వాళ్ళు లేకపోయినా, కుళాయి నీళ్ళ కోసం వచ్చి, పట్టుకునే లోపున వింటున్నారు. ఇంకా, తీరుబడిగా వీధిలో అరుగుల మీదికి చేరిన వాళ్ళు ఓ చెవి ఇటు పారేశారు.

సత్యమూర్తి కాలర్ సర్దుకొని గొంతు సవరించుకున్నాడు.

"మన వీధి కుళాయి పరిస్థితి ఇప్పుడు మీకు నేను కొత్తగా చెప్పడానికేమీ లేదు. మీ అందరికీ తెలుసు. ఇప్పటికి ఎన్నిసార్లు బుర్ర పోయిందో నేను లెక్కగట్టలేదూ గాని, అది ఎప్పుడూ పట్టుమని పది గంటలయినా ఉండదు అని మట్టుకు గారంటీగా చెప్పగలను.

"ఇలా ఎల్లకాలం జరగవలసిందేనా? ఈ లోటుకి, ఈ అసంతృప్తికి, ఈ అఘాయిత్యానికి విముక్తి లేదా? ఎంతకాలం అవస్థ పడతాము? ఆలోచించండి. ఎంత వృథాగా ఎన్ని నీళ్ళు పోతున్నాయి? ! ఆ నీళ్ళన్నీ నిలవ చేరిపోయి, కుళ్ళి, దుర్వాసన కొడుతూ దోమలతో, పురుగులతో నిండి, ఎంత అనారోగ్యం కలిగిస్తున్నాయో చూడండి,

"మనిషికి బుర్ర లేకపోతే ఎంత కష్టమో, నష్టమో, కుళాయికి బుర్రలేక పోయినా అంత కష్టనష్టమూను. బుర్ర లేని వా డెవరికీ ఉపయోగపడడు. అన్ని అవకతవక పనులే చేస్తాడు. అందరికీ హాని కలిగిస్తాడు. ఇబ్బందిగా తయారవు తాడు. అయితే, మన కుళాయి బొత్తిగా అంత నిరుపయోగమైనది కాదనుకోండి.

"మరో ముఖ్యమైన సంగతి. కుళాయిల వాడు మనల్ని ఎన్నిసార్లు హెచ్చరించాడో అందరికీ తెలుసు. ఈ సారి బుర్ర పోతే ఒక్క చుక్క నీరు రాకుండా మొత్తానికి కట్టేస్తానన్నాడు. బుర్ర దొంగిలించిన వాళ్ళని వినలేని బూతులు తిట్టాడు. వాడు కుళాయి మొత్తానికి కట్టేస్తే అందరికీ ఎంత ఇబ్బంది? ! ..."

"ఇంతకీ ఏమంటావు, బాబూ? ఏటి సెయ్యమంటావో అది సెప్పు! ఈ కబుర్లన్నీ ఉన్నవేగాని" అంది ఓ రెండు కుండల నిండు మనిషి.

"బుర్ర ఎవరూ తీసుకుపోకుండా చూడా లీ సారి, గట్టిగా!"

"ఎలా చూస్తాం?"

"జాగ్రత్తగా కనిపెట్టాలి."

"ఎలా కనిపెడతాం? ఎలా తెలు స్తుంది ఎప్పుడు తీసుకుపోతారో?"

"కాపలా ఎవరు కాస్తారు రాత్రీ పగలూ? అందరికీ ఏవో పనులుంటాయి."

సత్యమూర్తి చిరాకు పడ్డాడు. వాళ్ళ కిది అంత ముఖ్యం కానప్పుడు తను ఎందుకు పట్టించుకోవాలి? తను ఒక్కడికి జరగదా? ఏదో అవస్థ పడుతున్నారని తను జాలిపడి వాళ్ళ క్షేమం చూడబోతే... "నీ నెత్తిమీద తేలు ఉంది!" అని చెబితే, "చెప్పేవు గనక నువ్వే తియ్యి" అన్నట్టు ఉంది వీళ్ళ వరస.

"బాబూ!" అని పిలిచింది పాలుపోసే అప్పాయమ్మ.

"ఆ పూచీ నాకు వొదిలేండి. మా కొంప ఈ పైపు ఎదరగా కనిపిస్తానే ఉంది గదా? నాకు రాత్రి గడిగడిక్కీ తెలివి వస్తానే ఉంటాది. నాను కనిపెడ తాన్లే. ఎవురూ సూడకపోతే ఇదెవరింటి పెళ్ళి, బాబూ? మాకోసమే గదా తమ రేయించేరు బుర్ర ..."

సత్యమూర్తి అప్పాయమ్మని అభినం దించాడు. "వెరీగుడ్! చూడవలసిందే. మువ్వన్నట్టు ఇదెవరింటి పెళ్ళి?"

"అయ్యా!" పిలిచాడు నీళ్ళ కావిళ్ళు మోసే ఎంకటసామి.

"నాను దాదాపు పగలంతా ఈ సుట్టు పక్కలనే తిరుగుతూ ఉంటానండి. కనక పగలు ఎవురూ బుర్ర ఎత్తుకు పోతారన్న భయం తమకి అక్కర్లేదు. పోతే, రేత్రి అల్లా పంతులు గారింటి అరుగుమీద తొంగుంటాన్లెండి. అసలే సీమ సిటుక్కు మంటే నాకు తెలివి వస్తాది. బుర్ర ఎత్తుకుపోకుండా సూత్తాన్లెండి. తమ రింతా కష్టపడి వేయించింది మా కోసమే గదా ..."

"వెరీ వెరీ గుడ్!" అన్నాడు సత్యమూర్తి, సంతోషంతో.

ఎంకటసామి కావిడి పట్టుకుని అలా వెళ్ళనిచ్చి, అప్పాయమ్మ సత్యమూర్తిని సమీపించింది. చిన్నగొంతుచేసి, "తమరు ఆణ్ణి నమ్మకండి, బాబూ. ఇంతసేపూ ఊరుకున్నోడు నాను బుర్ర క్కాపలా ఉంటానంటే ఎలా సిద్ధమయినాడో చూసినారా? కుళ్ళుబోతు నాయాల! నాను బుర్రకి కాపలా ఉన్నట్టే ఉండి, అది దొంగలా దీస్తానని ఆడి కనుమానం, బాబూ! మీ కళ్ళు కప్పడానికి వా నిట్టా సెబుతున్నానని ఎంకటసామిగాడి దురా లోశన! మాకాని ముండాకొడుకు!" అంది.

మెటికలు విరిచింది.

నిశ్చేష్టు డయ్యాడు సత్యమూర్తి.

"తమరు నమ్మకండి. బాబూ! ఆడు నాబం లేకండా ఏ పనీ సెయ్యడు" అని వెళ్ళిపోయింది అప్పాయమ్మ.

ఎంకటసామి వచ్చి "ఏటి అంటంది, బాబూ, అది? అప్పాయమ్మకి మహా భక్తి పుట్టుకొచ్చింది నెండి కుళాయి మీద! అంత శ్రేద్ధ పుట్టిందంటే ఏదో ఉందన్న మాట కత!" నవ్వాడు గట్టిగా.

"నిజం, బాబూ! అప్పాయమ్మ కుళాయి బుర్రమీద మనసు పడే తమకి అట్టా మాటిచ్చినాది. నాను దానిటక్కులు కనిపెట్టే మీతో నాను కాపలా కాస్తా నన్నాను. తమరు దాన్నిమాత్రం నమ్మ బోకండి! సెడ్డ టక్కులాడి!"

సత్యమూర్తికి ఈ కుళాయి బుర్ర గొడవతో తన బుర్రని ఎవరో ఎత్తుకు పోయినట్టు ఖాళీగా, శూన్యంగా, అయోమయంగా అనిపించింది.

తరవాత స్నేహితులు వస్తే వాళ్ళతో వెళ్ళిపోయాడు. స్నేహితులు, కాలేజీ, ఇల్లు ... ఆలోచించడానికి కూడా తీరిక లేకపోయింది. రాత్రి పడుకోబోతూ వీధిలోకి వెళ్ళి చూసి వచ్చాడు. కొత్త బుర్ర గుడ్డి వెన్నెల వెలుగులో కూడా తళతళ మెరుస్తోంది. తృప్తిగా పడుకున్నాడు.

వినాయకుడు

చిత్రం— వై. బాలయ్య (సిద్దిపేట)

వీధిలో గొడవతో తెలివి వచ్చి, "ఏమి టా గొడవ?" అని తండ్రి నడిగాడు.

"వెళ్ళి చూడు! వెళ్ళి చూడు!" అన్నా డాయన వ్యంగ్యంగా.

గబగబా వెళ్ళాడు బయటికి. కుళాయి చుట్టూ డడి కట్టేసి పోట్లాడు కుంటు న్నారు. "ఎవురికొచ్చిందో పోయీకాలం" అంటే — "ఏ వెధవగాడు కట్టు కున్నాడో పుణ్యం" అంటూ అప్పా యమ్మ, ఎంకటసామీ "నువ్వే చేసే" వంటే, "నువ్వే చేసే" వని తిట్టుకుం టున్నారు.

సత్యమూర్తి నిశ్చేష్టుడయి ఉండి పోయాడు.

కుళాయి మొండిగా, అడ్డూ ఆపూ లేకుండా విజృంభించేస్తోంది! ★